

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Interventio: Yläkoulun ja alakoulun yhteistyön kehittäminen moniaistisella tarinapolulla

Elina Partanen ja Terhi Santikko

Lukemaan innostaminen elämyksellisesti ja yhteistoiminnallisesti

Teoreettisena taustana interventiossamme toimii Aerilan ja Kauppiosen Lukukipinä-kirjassakin (2020) mainittu lukemaan innostaminen ja motivointi. Samaisessa teoksessa sivulla 98 esitetty *Moniaistinen tarinapolku* on interventiomme kultainen lanka. Tällaisen tarinapolun avulla lasten lukuinnostus tapahtuu moniaistillisesti, elämyksellisesti ja yhteistoiminnallisesti. Tarinan läpikäyntiä vahvistetaan erilaisin toimintapistein. Näin kirjallisuudenopetus on syvempää, kokonaisvaltaisempaa ja tavoittaa jokaisen oppijan.

Tarinapolkumme suunnitteleva ryhmä on yläkoulun kahdeksaluokkalaiset, ja kohderyhmä on alakoulun 2. -3.-luokkalaiset. Kohderyhmämme sai itse ehdottaa ja valita tämän lukuvuoden MOK-teemansa, joka tuo merkityksellisyyttä tämän projektin vastaanottoon. Oppilaat ovat siis saaneet itse osallistua osaltaan projektin suunnitteluun. Perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaisesti suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla 1.-2.-luokka-asteilla korostetaan kokemusten ja elämysten jakamista. Suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunteihin integroidaan draamaa erilaisin höyrytein eri oppiaineista kuten musiikista, liikunnasta ja ympäristöopista. Oma interventiomme on juuri tällaista, monialaista integraatiota.

Perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaisesti yläkoulun suomen kielen ja kirjallisuuden tunneilla vahvistetaan jokaisen omaa viestijäkuvaa muun muassa erilaisin vuorovaikutusmenetelmin. Jokaisen itseilmaisu kehittyy samalla kun eläydytään luettuun ja jaetaan lukukokemuksia. Interventiomme onkin oivallinen keino kehittää yläkoululaisten itseilmaisukeinoja ja viestintäkuvaa heidän toimiessaan ohjaajina ja esimerkkeinä.

Lisänä projektissamme on siis vielä vanhempien oppilaiden mallina toiminen ja heidän innostavan esimerkkinsä antaminen. Majonen (2020, 133) painottaakin lasten ja nuorten

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

lähipiiriläisten innostunutta asennetta mallina lukemiselle, jotta lukemismotivaatio pääsee kehittymään. Varmasti jokainen kohderyhmämme oppilaista katsookin ihailevasti yläkoulun oppilaiden toimintaa ja innostusta heidän ohjatessaan suunnittelemaan toimintapisteitä.

Tällaiset toimintapisteet tuovatkin vaihtelua perinteisiin kirjallisuusoppitunteihin. Tarinapolkumme kautta kirjallisuudenopetus tapahtuukin kuin huomaamatta elämyksellisesti eri aisteja hyödyntäen. Näin jokainen erilainen oppija saa opetuksesta enemmän irti. Happonen (2020, 223) painottaakin kirjallisuudenopetuksessa juuri elämyksien syventämistä esimerkiksi toiminnallisen harjoituksin.

Interventiomme vaiheiden kuvaaminen

Muutokseen lähtiessämme pohdimme koulumme lähtökohtia. Tällä hetkellä alakoulun ja yläkoulun välinen yhteistyö ei ole ollut kovinkaan hedelmällistä. Voisi sanoa, että sitä ei ole ollut ollenkaan. Haluammekin parantaa yhtenäiskoulumme alakoulun ja yläkoulun välistä yhteistyötä. Tavoitteenamme on tulevaisuudessa pyrkiä tekemään vuosittain edes yksi yhteinen projekti.

Jatkuvasti muuttuva yhteiskunta vaatii kouluakin muuttumaan. Haluamme rohkaista oppilaita vuorovaikutukseen eri-ikäisten ihmisten kanssa. Samalla saadaan esiintymiskokemusta, sekä opitaan organisoimaan ja ohjaamaan. Pienet oppilaat taas saavat uudenlaisen elämyksen, ja saavat samaistumispintaa isommista oppilaista.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Kuvassa kartta Logresista, Kissojen hyvästä saaresta ja kuningas Artturin valtakunnasta.

Muutoksen valmistelu

Aloitimme intervention suunnittelun ja ideoinnin POLKU-luennolla lokakuussa. Tämän jälkeen 21.10. pidimme yhdessä aivoriihen, jolloin myös päätimme intervention aiheeksi ritariajan. Aiheen valintaan vaikutti koulussamme pidetty MOK-viikko (monialainen opintokokonaisuus), jossa Terhin luokka-asteen (2.lk) aiheena oli viikingit, ja Elinan luokka-asteen (3.lk) ritariaika. Tämän jälkeen kartoitimme kirjaston kirjat aiheeseen liittyen. Päädyimme Mauri Kunnaksen teokseen *Kuningas Artturin ritarit*.

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Loogisesti päätimme valita kohderyhmäksi omat luokka-asteemme ja yläkoulun puolelta yhteistyöryhmäksi valikoitui Terhin opettama suomen kielen ryhmä 8E. Yläkoulun oppilaat saivat tutustua valitsemaamme aiheeseen ja ideoida erilaisia toimintapisteitä kohderyhmällemme. Tavoitteena heillä oli miettiä sopivia toiminnallisia pisteitä ritaritaidoista. Tässä suunnitelma lyhyesti:

Yhteisöllisesti koettu kertomus elämyksellisesti

- näytelmä (muuntauu myöhemmin lukuteatteriksi)
- toimintapisteet moniaistillisesti
- toteutus ulkona hiekkakentällä

Tässä alla on suunnitelma, jonka teimme ennen oppilaille idean esittelyä.

Kirja Mauri Kunnas: Kuningas Artturin ritarit: Miekka kivessä s. 8 – 16

❖ Tapahtumapaikka

Logresin saari

Tintagelin linna

Sir Hectorin linna

❖ Toimintapisteet ja näytelmä

Näytelmä, jossa käydään juoni läpi (kuvataan Ipadilla)

roolit:

Artturi

Uther, Lutherin kuningas (Artturin isä)

Lady Igraine, Utherin vaimo (Artturin äiti)

Merlin, taikuri ja velho

Sir Hector

Kay

(lohikäärmeen poikanen, Cabal)

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

❖ Toimintapisteet/Ritarin taidot:

1. Rohkeus ja itsekuri: miekan valmistaminen
2. Lempeys ja liikunta: lempeysrap, lohikäärme-hippa
3. Käytöstavat ja kohteliaisuus: leikki fraaseilla
4. Lukeminen ja laskeminen: kartan nimet sekaisin, järjestä oikein, lohikäärme-palapeli
5. Luottamus ja yhteistyö: joku leikki

Aikatauluksi suunnittelulle rakentui 8E-oppilaiden suomen kielen toinen oppitunti torstaisin. Yleensä tämä oppitunti toimii lukutuntina, mutta projektiin lähtiessämme luovuimme tästä suunnitelmasta.

Koronan takia emme saaneet koulun johdolta lupaa pitää tarinapolkua sisätiloissa, joten päädyimme miettimään toimintapisteitä ulos hiekkakentälle.

Muutoksen toteuttaminen

Interventiomme lähti virallisesti käyntiin 5. marraskuuta. Jaoimme silloin oppilaat ryhmiin. Ryhmiä on yhteensä viisi, joissa jokaisessa on viisi oppilasta. Olimme siis suunnitelleet etukäteen toimintapisteet, jotka on mainittu edellä. Esittelimme oppilaille aiheen ja selitimme, mitä tulimme tekemään tämän projektin aikana. Muistutimme kovasti, että he saavat nyt toimia roolimalleina pienemmille oppilaille. Oppilaat olivat ensimmäisellä projektitunnilla innoissaan, mutta toki heidän ikätasonsa huomioiden.

Suunnittelemamme näytelmäpiste ei kuitenkaan ottanut tulta siipiensä alle, joten jätimme sen pois tässä vaiheessa. Muut toimipisteet ja niille ehdotetut tehtävät lähtivät rullaamaan hitaasti, mutta varmasti. Toisella projektitunnilla 12.marraskuuta oppilaat jatkoivat toimintapisteiden suunnittelua ja materiaalien keräämistä. Fiilikset olivat innostuneet edelleenkin.

Kolmannella projektitunnilla 19.marraskuuta Lukuteatteriluennon innoittamina päädyimme toteuttamaan valitsemamme tarinan *Miekka kivessä* lukuteatterin keinoin. Oppilaille emme

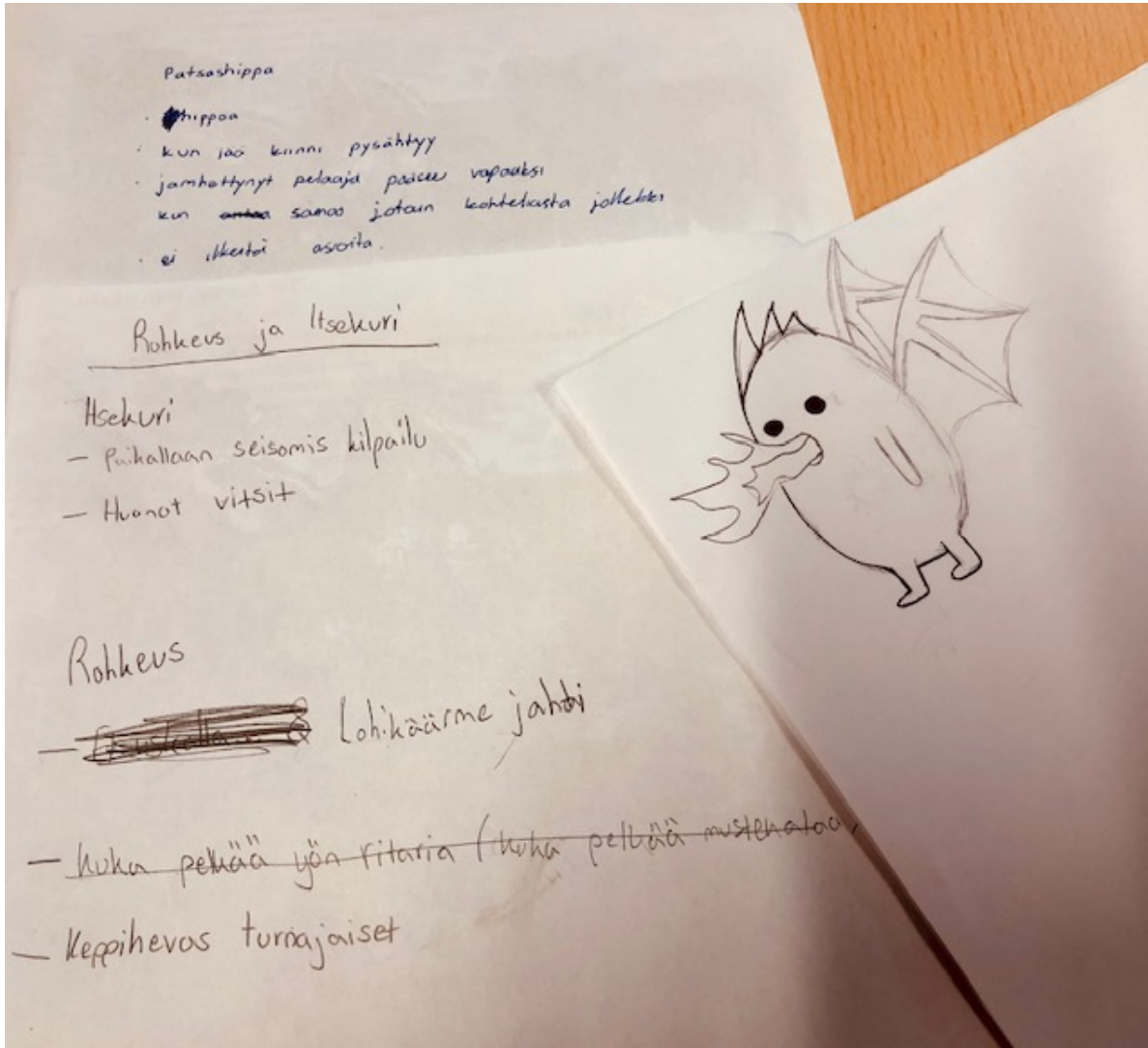

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

vielä paljastaneet tosin tätä. Tällä oppitunnilla kyllä harjoittelimme lukuteatteria *Korppi ja kettu* -esityksen avulla.

Tässä oppilaiden suunnitelmia tähän mennessä.

Tässä oppilaiden fiiliksiä suunnittelutuntien jälkeen: ”Eriolaista, mitä ennen on tehnyt, ihan kivaa, kivaa pienille, ihan ok, mutta tylsää, ok, ihan kiva, ihan jees, oli hauskaa hetken aikaa, ei ollut mikään lempiprojekti, mutta erilaista, mukavaa yhdessäoloa ja ryhmätöiden tekemistä, vähän sekavaa.”

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Näiden tapaamiskertojen jälkeen projektimme jäi hetkeksi jäihin. Tällä hetkellä työn alla on *Miekka kivessä* -tarinan muuntaminen lukuteatteriesitykseksi. Koemme sen olevan aika haastava tehtävä yläkoululaiselle, joten aloitamme työstämisen itse. Koko 8E-ryhmä on Terhillä seuraavaksi maaliskuun puolivälistä lähtien, joten jatkamme silloin projektiamme.

Maaliskuussa muistelemme aluksi oppilaiden kanssa, mihin jäimme, ja sitten jatkamme pisteiden suunnittelua ja materiaalien valmistelua. Seuraava vaihe onkin lukuteatterin roolien valinta, niiden harjoittelu ja esityksen kuvaaminen. Koronan takia kuvaamme esityksen ja näytämme sen alakoulun kohderyhmille ennen toimintapisteiden kiertämistä.

Suunnitelmassamme on myös saada kaksi oppilasta lukuteatteriesityksen aikana näyttämään kuvia teoksesta, jotta oppilaat pystyvät myös visualisoimaan tarinaa. Tällä tavalla oppilailla on tieto siitä, mitä tarinaa he pääsevät sitten myöhemmin seikkailemaan. Tavoitteena on ohjata toimintapisteet alakoulun ryhmille toukokuussa 2021. Silloin toivottavasti hiekkakenttä on loistavassa kunnossa toimintapisteiden suorittamiselle.

Muutoksen päättäminen

Tällä hetkellä emme pysty vielä arvioimaan muutoksen päättämisvaihetta. Tähän vaiheeseen pääsemme sitten toukokuussa. Toki olemme pohtineet interventiomme edetessä, miten projekti on tähän mennessä sujunut. Opettajan näkökulmasta käsin projekti on sujunut aika kivasti, toki jouduimme muuttamaan paria suunnittelemaamme seikkaa. Ideahan projektissa kuitenkin on, että se on tekijöidensä näköinen. Tuskin maltamme odottaa, miltä lopputulos tulee toukokuussa näyttämään! Voimme vain kuvitella, miltä alakoulumme oppilaiden naamat näyttävät, kun yläkoululaiset ratsastavat keppihevosilla kentällä!

Kriittisesti interventiotamme voisi tarkastella esimerkiksi ajankäytön näkökulmasta: onko koululla jatkossa antaa aikaa tällaisten yhteistyöprojektien suunnittelulle ja toteutukselle? Kuinka moni opettaja on valmis lähtemään tällaisiin projekteihin mukaan?

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

Lähteet:

Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Lukukipina. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Happonen, S. Kirjallisuus. 2020. 207 – 259. Teoksessa Tainio, L., Ahlholm, A., Grünthal, S., Happonen, S., Juvonen, R., Karvonen, U. & Routarinne, S. (toim.) (2020). Suomen kieli ja kirjallisuus koulussa. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja 18. Helsinki: Suomen ainedidaktinen tutkimusseura / Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.

Kunnas M. 1997. Kuningas Artturin ritarit. Keuruu 2016.

Majonen, V. 2020. Nuorten lukemismotivaation vahvistaminen. 130 – 137. Teoksessa S. Tuovila, L. Kairaluoma ja V. Majonen. (toim.) 2020. Luku- ja kirjoitustaidon pedagogiikkaa yläkouluun. Lapin yliopisto.

Muutosopas. ONNISTUNUT MUUTOS – Tukea onnistuneen muutoksen suunnitteluun ja läpivientiin. Ilmarinen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, suomen kieli ja kirjallisuus.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/466341>. Luettu 22.1.2021.

Suomenkielisiä lukuteatterikäsikirjoituksia: Korppi ja kettu. <https://sites.utu.fi/iki-taru/taidelahtoiset-menetelmat/lukuteatteri/>. Luettu 18.11.2020.

Luentomuistiinpanot: Juli Aerilan luento 15.9.2020.

